

FME Position Paper

Dataverordening

13 maart 2023

Data

Data is de belangrijkste grondstof en hulpbron van onze tijd. Een historisch technologische en economische transformatie is gaande waarbij digitalisering en de data-economie de welvaart in de volle breedte laat stijgen. Onze leden werken toe naar de Industry 4.0 standaard. Het draait allemaal om het gebruik van de nieuwste technologieën om slimmere en efficiëntere processen te creëren, waardoor we sneller en beter kunnen produceren. Het uitwisselen en gebruiken van data is daarbij van onschatbare waarde.

Tegen deze achtergrond presenteerde de Europese Commissie op 23 februari 2022 daarom de Europese Dataverordening. De Europese Commissie wil met de Dataverordening een gelijkwaardiger speelveld creëren voor consumenten. Daarnaast moeten bedrijven met de ontsluiting van bedrijfsdata de innovatie en concurrentie binnen de EU stimuleren.

Ingrijpende gevolgen

Uitgangspunt van de verordening is dat het ontwerp van producten en de hieraan verbonden diensten voorziet in de simpele en veilige toegang die gebruikers moeten hebben tot de data die bij het gebruik van deze producten tot stand komen. De Dataverordening heeft ingrijpende gevolgen voor de Europese gemeenschappelijke markt. Het zal leiden tot een herschikking van het dataverkeer en de principes of overeenkomsten die hieraan ten grondslag liggen.

Wel heeft FME nog enkele kritische punten op het huidige voorstel. Om data goed te kunnen gebruiken moet het gestandaardiseerd, deelbaar en toegankelijk zijn. We hebben qua taal en regulering een versnipperde EU-datamarkt. Daarom zal het enorm moeilijk worden om de kwantiteit van data te evenaren waar de VS en China over beschikken. Dit moet dus geregeld worden. Zonder voldoende data geen Machinelearning, laat staan AI. Het verstoorde concurrentielandschap en het ontbreken van basisregels voor de data-economie zijn nadelig voor bedrijven en de samenleving als geheel.

Wat is er nodig?

De economische waarde van data kan door individuele bedrijven worden verzilverd, echt goud wordt het in de samenwerking tussen bedrijven binnen waardeketens. Die samenwerking kan worden versterkt door veilig meer gegevens te delen.¹ **FME is daarom een voorstander van de doelstelling van de Europese Dataverordening en herkent zich in de geest ervan.**

Met de komst van de Dataverordening wordt de grip op gegevens voor consumenten en bedrijven vergroot. Hierdoor krijgt de data-economie een evenwichtiger indeling die bijdraagt aan toekomstige groei van het verdienvermogen. Bovendien worden ook middelgrote bedrijven gestimuleerd om actief deel te nemen in de data-economie. Dit is broodnodig.² Hun overlevingskans staat op het spel. Het is goed dat kleine bedrijven uitgezonderd worden van de verplichtingen die ontstaan. Dit type onderneming is niet in staat om de administratieve last te dragen.

Tegelijkertijd maakt FME zich zorgen over verschillende oplossingen die de Europese Commissie heeft bedacht voor het bestrijden van de benoemde problemen. **Er moet beter ingespeeld worden op de unieke eigenschappen van de technologische Industrie en haar bedrijfstak.** Voor FME is het volgende nodig:

- 1) De definitie van data moet zo geformuleerd worden dat deze verordening duidelijk alleen van toepassing is op ruwe, onverwerkte gegevens;
- 2) De definitie van datahouder en gebruiker dient zo te worden aangepast dat deze beter in overeenstemming is met industriële ecosystemen waarin data samen wordt gedeeld en gebruikt;
- 3) Het is noodzakelijk dat een financiële compensatie voor het delen van data tot stand komt op basis van een overeenkomst;
- 4) Evenwichtige voorschriften voor productontwerpen;
- 5) Solide bescherming van bedrijfsgeheimen;
- 6) Ruim baan voor bestaande initiatieven voor industriële standaardisatie.

1. De definitie van data moet zo geformuleerd worden dat deze verordening duidelijk alleen van toepassing is op ruwe, onverwerkte gegevens.

In de Dataverordening wordt gebruik gemaakt van een generieke definitie van data. Zo blijkt uit de formulering dat elke digitale afgeleide van informatie (beeld én geluid) of inspanning data oplevert. Met deze definitie gaat de Europese Commissie voorbij aan het feit dat er een breed scala aan typen data gegenereerd kan worden door machines of apparaten. Dit hangt samen met de verschillen in volume, wijze van vastlegging en kosten voor het faciliteren van toegang tot data. **Met een gedifferentieerde aanpak wordt onderscheid aangebracht waardoor ook beter geanticipeerd kan worden op de (ongewenste) neveneffecten die ontstaan bij het delen van data.**

Binnen de technologische Industrie geldt bijvoorbeeld dat hoe meer gegevens worden vastgelegd, bewerkt of gemigreerd, des te groter de kans is dat hierbij bedrijfsgeheimen ontsloten worden voor derden. Om die reden vormt dataminimalisatie ook een belangrijke pijler onder een ander voorstel

¹ [The data-driven enterprise of 2025, McKinsey](#)

² [Brief Smart Industry Schaalsprongagenda aan Tweede Kamer, minister van Economische Zaken & Klimaat](#)

van de Europese Commissie op het gebied van cyberweerbaarheid van verbonden producten.³ De potentiële schade die hiermee voor industriële ondernemingen kan ontstaan is enorm. Dit gaat ten koste van de investeringsbereidheid en is slecht voor de innovatiekracht van de Nederlandse economie.

De definitie van data moet daarom zo geformuleerd worden dat deze verordening duidelijk alleen van toepassing is op ruwe, onverwerkte gegevens. Dit vormt een effectieve basis voor het beschermen van innovatie en economische groei op de lange termijn.

2. De definitie van datahouder en gebruiker dient zo te worden aangepast dat deze beter in overeenstemming is met industriële ecosystemen waarin data samen wordt gedeeld en gebruikt.

De industriële waardeketen bestaat uit een ecosysteem van fabrikanten van componenten, fabrikanten van eindproducten, softwareleveranciers en klanten die intensief samenwerken. **Het in de Dataverordening voorgestelde begrippenkader van datahouder versus gebruiker is binnen de industriële omgeving daarom slecht toepasbaar.** Eindgebruikers van machines of apparaten kunnen bijvoorbeeld net als toeleveranciers als gegevenshouder optreden. Bovendien bewaren niet alle toeleveranciers de data die gefabriceerde componenten van eindproducten opleveren. **De definitie van datahouder en gebruiker dient zo te worden aangepast dat deze beter in overeenstemming is met industriële ecosystemen waarin data samen wordt gedeeld en gebruikt.**

3. Het is noodzakelijk dat een financiële compensatie voor het delen van data tot stand komt op basis van een overeenkomst.

De wettelijke verplichting om data beschikbaar te stellen kan leiden tot een forse last voor middelgrote ondernemingen. Meer specifiek is hier sprake van bij bedrijven die in kleine hoeveelheden produceren en die niet kunnen profiteren van schaalvoordelen. Dit maakt dat de last om te voldoen aan de verplichting om data toegankelijk te maken niet in verhouding staat tot de omvang van de bedrijfsvoering. Voor deze groep ondernemers brengt de Dataverordening naast kansen ook risico's met zich mee. FME maakt zich zorgen over de mogelijke verslechtering in de concurrentiepositie van de middelgrote industrie. **Het is daarom goed dat de Dataverordening financiële compensatie voor het delen van data mogelijk maakt.**

4. Evenwichtige voorschriften voor productontwerpen.

De Dataverordening introduceert verschillende vereisten voor de functionaliteit van producten en de hieraan verbonden diensten. Hierbij moet worden gedacht aan de integratie van eenvoudige toegang tot data in het productontwerp of verplichtingen die de interoperabiliteit van producten en diensten faciliteren. Deze vereisten maken het migreren van data in een industriële omgeving niet minder ingewikkeld. **Evenwichtige voorschriften voor het ontwerp van een industrieel product dragen bij aan de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de Dataverordening.**

5. Solide bescherming van bedrijfsgeheimen.

De Dataverordening in zijn huidige vorm brengt een risico mee. Bedrijven worden namelijk gedwongen om continu en met beperkte bescherming gegevens te delen met gebruikers, derden of

³ <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/89544> -->Annex 1, (1)(e)

overheidsinstanties. Bedrijfsgeheimen kunnen hierdoor op straat komen te liggen waardoor het concurrentievoordeel dat de Nederlandse Technologische Industrie heeft opgebouwd in rook opgaat.

FME vindt dat de bescherming van het intellectueel eigendom van haar leden onvoldoende wordt geborgd in de Dataverordening. Hierdoor komt de participatie van industriële ondernemingen in de data-economie op het spel te staan. Hiermee schiet de Dataverordening zijn doel voorbij. **De bescherming van bedrijfsgeheimen moet een voorwaarde zijn voor de gebruiker om het recht op toegang uit te oefenen.**

De Europese Commissie beoogt datahouders te beschermen door gebruikers of derden te verplichten data niet in te zetten voor concurrerende producten. Het is niet duidelijk waarom concurrerende diensten hier worden uitgesloten. Dit roept vragen op in tijden van *servitization*. *Servitization* verwijst naar de verschuiving van een productgerichte naar een servicegerichte benadering van de maakindustrie. In plaats van alleen een product te produceren en te verkopen, bieden fabrikanten nu ook aanvullende diensten aan om de klanttevredenheid te vergroten en nieuwe inkomstenbronnen te creëren.

Industriële datastromen zijn grensoverschrijdend. De Nederlandse maakindustrie is zeer sterk exportgericht en vormt hierop dan ook geen uitzondering. In wereldwijd verbonden waardeketens kunnen gegevens toegankelijk worden gemaakt voor concurrenten buiten de Europese Unie. Voorkomen dat data worden ingezet ten behoeve van de ontwikkeling van concurrerende producten zal op mondiale schaal nog veel lastiger zijn. FME kan haar leden niet garanderen dat naleving in de praktijk effectief gehandhaafd kan worden.

6. Ruim baan voor bestaande initiatieven voor industriële standaardisatie.

Vergaande digitalisering draagt bij aan sterke waardeketens en een hoge mate van datasoevereiniteit van de Europese Technologische Industrie. Industry 4.0 als doelstelling komt alleen binnen handbereik als vol wordt ingezet op standaardisatie. Steeds meer innovatie vindt plaats tussen bedrijven in plaats van binnen bedrijven.

Het ecosysteem van Europese Industriële ondernemingen heeft een stevig trackrecord op het gebied van standaardisatie. Industriële standaardisatie wordt door vraag gestuurd, komt van onderaf en is pragmatisch van aard. Opnieuw het wiel uitvinden is een verspilling van tijd en middelen. **De Dataverordening wint aan effectiviteit als deze voortborduurde op bestaande (inter)operabele standaarden.** Denk aan OPC (Open Platform Communications), ISA-95 (International Society of Automation-95), MTConnect en OPC UA (Unified Architecture).

Afsluitend

Zijn er naar aanleiding van deze analyse vragen, neem dan contact op met FME Belangenbehartiger Digitalisering Tim van de Zandt (tim.van.de.zandt@fme.nl of 06-23652144).